

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/105190,Walka-portfelem-Sokolstwo-Polskie-i-obligacje-wojenne-USA.html>

Sprzedaż obligacji wojennych Stanów Zjednoczonych prowadzona przez jeden z kiosków w Pittsburghu, lata II wojny światowej. Fot. z zasobu AIPN

ARTYKUŁ

Walka portfelem. Sokolstwo Polskie i obligacje wojenne USA

Autor: KRZYSZTOF PAWLUCZUK 19.01.2024

Prowadzenie globalnego konfliktu zbrojnego wymagało posiadania ogromnej i doskonale wyposażonej armii. Jej wyekwipowanie w broń, pojazdy i zaopatrzenie oraz kilkuletnie utrzymywanie było gigantycznym wydatkiem dla skarbu każdego państwa. W USA próbowano złagodzić obciążenie budżetu za pomocą sprzedaży obligacji wojennych. W akcję tą czynnie włączyło się

Sokolstwo Polskie.

W okresie II wojny światowej Sokolstwo Polskie w Ameryce nie tylko organizowało pomoc dla okupowanej Polski i polskich żołnierzy, ale również bardzo energicznie włączyło się w systematyczne wspieranie wysiłku wojennego Stanów Zjednoczonych. Najbardziej wymiernym i znaczącym przykładem jego działań była, zapoczątkowana przez jedną z członkiń Sokolstwa, akcja sprzedaży obligacji wojennych USA, w systemie kiosków rozmieszczonych na ulicach amerykańskich miast.

Po dziesiątce od chłopca na trumnę dla szkopa

Prowadzenie globalnego konfliktu zbrojnego wymagało posiadania ogromnej i doskonale wyposażonej armii. Jej wyekwipowanie w broń, pojazdy i zaopatrzenie oraz kilkuletnie utrzymywanie było gigantycznym wydatkiem dla skarbu każdego państwa. Dla uniknięcia drastycznej podwyżki podatków sekretarz skarbu USA Henry Morgenthau zaproponował zwrócenie się o pożyczki do firm i osób fizycznych poprzez emisję przez rząd publicznych papierów dłużnych nazywanych obligacjami wojennymi.

Członkinie Sokoła prezentujące na Targach Polskich w Pittsburghu lalki w polskich strojach ludowych, wykonane przez dzieci z gniazda nr 118 Sokolstwa Polskiego w Ameryce, 1943 r. Fot. z zasobu AIPN

Prezes Sokolstwa Polskiego w Ameryce Teofil Starzyński podczas akcji sprzedaży obligacji wojennych, lata II wojny światowej. Fot. z zasobu AIPN

Były one emitowane w nominałach od 25 do nawet 10 tys. dolarów. W zależności od kolejnych edycji pożyczek wojennych, zakup obligacji gwarantował ich nabywcom, po upływie dziesięciu lat, zwrot na poziomie około 2,9% w ujęciu rocznym.

Od momentu włączenia się Stanów Zjednoczonych do wojny w 1941 r. Sokolstwo, podobnie jak inne polonijne organizacje funkcjonujące za oceanem, aktywnie promowało zakup obligacji wojennych. W każdym numerze oficjalnego organu związku „Sokół Polski” z tego okresu widniała podobizna amerykańskiego wiarusa, przyozdobiona hasłem „*Buy United States War Bonds and Stamps*”.

Maria Tarnapowicz obok poświęconej jej tablicy umieszczonej w szpitalu weteranów w Pittsburghu, 1974

r. Fot. z zasobu AIPN

**Uroczystość uhonorowania Marii
Tarnapowicz Legią Honorową
Sokolstwa Polskiego w Ameryce,
lata 70. XX w. Fot. z zasobu AIPN**

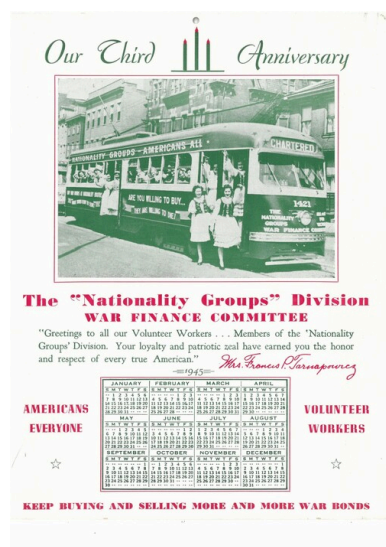
Kioski za czterdzieści milionów dolarów

Od 1942 r. akcja ta nabrała zupełnie nowego wymiaru za sprawą Marii Tarnapowicz (znanej również jak Francis P. Tarnapowicz), członkini gniazda nr 118 w Pittsburghu z IV okręgu Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Jako zaangażowana działaczka społeczna została zaproszona do udziału w Komitecie sprzedaży obligacji wojennych na terenie hrabstwa Allegheny w stanie Pensylwania. Jej płomienne przemówienia, wygłaszane na licznie organizowanych wiecach, były owacyjnie przyjmowane przez miejscowych Polaków, skłaniając ich do wzmożonej ofiarności.

Tarnapowicz była zapraszana w coraz to nowe miejsca. To właśnie z jej inicjatywy na jednym z posiedzeń kobiecego oddziału komitetu sprzedaży powstała idea zorganizowania na ulicach Pittsburgha kiosków, nazywanych również budkami, w których kobiety reprezentujące poszczególne nacje zamieszkujące miasto prowadziłyby sprzedaż obligacji wojennych. Pomysł spotkał się z bardzo pozytywnym przyjęciem, a jego autorka została mianowana przewodniczącą tzw. grup narodowościowych sprzedaży obligacji wojennych w hrabstwie Allegheny.

Sprzedaż obligacji wojennych Stanów Zjednoczonych prowadzona przez jeden z kiosków w Pittsburghu, lata II wojny światowej. Fot. z zasobu AIPN

Ulotka promocyjna grup narodowościowych zachęcająca do zakupu obligacji wojennych Stanów Zjednoczonych, 1945 r. Z zasobu AIPN

Już tydzień później w centrum Pittsburgha stanął pierwszy kiosk noszący nazwę „Warszawa”. W działanie kolejnych powstających kiosków, które zostały zainstalowane w mieście, licznie włączyły się członkinie miejscowych gniazd Sokolstwa. Po nawiązaniu przez Tarnapowicz kontaktu z przedstawicielkami poszczególnych nacji powstawały kolejno dalsze kioski, m.in.: „China”, „Paderewski”, „Lidice”, „Lithuania”, „Polonia”, „Serbia”, „Greece”. Maria Tarnapowicz starała się, aby Polacy byli grupą przodującą w sprzedaży obligacji wojennych na terenie Pittsburgha oraz okolicznych miast hrabstwa.

Departament Skarbu Stanów Zjednoczonych, po medialnym nagłośnieniu niesamowitego sukcesu kiosków sprzedaży, zwrócił się do Marii Tarnapowicz z prośbą o przedstawienie planu ich organizacji również w innych miastach w całym kraju. Zaowocowało to mianowaniem jej na stanowisko stanowego współadministratora Wydziału Oszczędności Wojennych na teren zachodniej Pensylwanii, obejmujący 19 hrabstw. Dzięki jej wysiłkom i zdolnościom organizacyjnym udało się sprzedać w sumie obligacje wojenne na kwotę ok.

czterdziestu milionów dolarów. Kwota ta pozwoliła nie tylko na zakup broni, maszyn i sprzętu wojskowego, ale również na wybudowanie szpitala dla weteranów wojennych na terenie Pittsburgha.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

Artykuł z czasopisma „Sokół Polski” dotyczący akcji sprzedaży obligacji wojennych w Pittsburghu, 27 maja 1943 r. Z zasobu AIPN

Reklama z czasopisma „Sokół Polski” zachęcająca do zakupu obligacji wojennych Stanów Zjednoczonych, 8 czerwca 1944 r. Z zasobu AIPN

The Established Headquarters of the Nationality Groups

* * * * *

BOOTH OR ORGANIZATION	CHAIRMAN	BOOTH OR ORGANIZATION	CHAIRMAN
Lithuanian	Mr. Frank Smith	**Victory Nationality Booth, Cleveland	Mr. Maria Katsarycki
Wenese	Mr. August Laska	**Victory Nationality Booth, Brooklyn	Mr. F. J. O'Connell
China	Mr. Alan F. Gardner	Hammond	Mr. Samuel Hefner
American Serbian	Mr. D. M. Prich	International Organization	Mr. Sig
American Lithuanian	Mr. Peter Perkowski	First Inland Corporation	Mr. Edward Foster
Greco	Mr. Alexander Cyprian	Polish Army and Engineers	Mr. John Marasco
Polish	Mr. Andrew Chabrowski	Central Council of Polish Organizations	Mr. Adam Plawicki
Widowhood	Mr. James Valman	American Hungarian	Mr. Steve Shewchuk
Polish	Mr. Stanley Kowalski	International Workers Order	Mr. Michael Kaniak
First Irish	Mr. David Simon	Jewish Women's Victory Group	Mr. Rebecca Liff
American Czecho-Slovak	Mr. Anna Kaban	United Polish Societies of America	Miss Helen Klimaszewski
Russian	Mr. Boris Lomakin	Dispensa Hungarian Group	Mr. Stephen Sacke
American Slovak	Mr. Margaret Kenne	Polish Nurses of America	Dr. T. J. Marziano
Latvian	Mr. Julia Gory	American Indian	Mr. James Neill
American Spanish	Mr. David Davis	**Victory Nationality Booth, Williamsburg	Mr. Charles Fidler
French	Mr. Joseph Berg		
American Ukrainian	Mr. Michael Duda		
American Hungarian	Mr. Stephen Kozak		
Knights of Pythias	Mr. Jack W. Korman		
Polish	Mr. Leo Kazmierczak		
Beneficial Society	Mr. Albert Rubin		

The list is the result of the Nationality Group as the official cooperation of all the branches, organizations, societies and all their officers and members.

*All Nationalities represented.

* * * * *

The Volunteer War Bond Worker

A volunteer worker in her "DUGOUT" may be compared to a soldier in his "DUGOUT" . . . both face the responsibilities of this war and neither must fail. *Mrs. Francis P. Tarnagiewicz*

Broszura z informacjami dotyczącymi kiosków grup narodowościowych prowadzących sprzedaż obligacji wojennych w Pittsburghu, lata II wojny światowej. Z zasobu AIPN

COUNTY COMMISSIONERS
LEONARD G. SPANNEY
THOMAS J. FOURSTER
WILLIAM B. HUNT, JR.

BUREAU OF PUBLIC INVESTIGATION
GEORGE W. THOMAS
ROOM 852-A
COURT HOUSE
410 BRADSHAW

County of Allegheny
PITTSBURGH, PA. 15219

April 23, 1971

Mrs. F.P. Tarnagiewicz
2405 Fair Oaks Street
Pittsburgh, Pa. 15217

Dear Mrs. Tarnagiewicz:

With the sincere compliments of the County Commissioners, we are happy to announce previous of Thursday's special ceremony in the Court Room of the Court House when they honored you for your patriotic efforts in behalf of War Bonds and Veterans Hospitals.

We also have sent photos to the local papers.

Many thanks for cooperating with us for the special honor ceremony, and for your patience through the long business meeting.

The Commissioners have never had so much fun with anyone being honored at these ceremonies, and they were delighted with your comments and memories.

Best wishes in your current endeavors, and please contact Mrs. Polikina if you need more pictures, or any other material.

Sincerely,
George W. Thomas

Pismo hrabstwa Allegheny w
stanie Pensylwania dotyczące
uroczystości uhonorowania Marii
Tarnapowicz, 23 kwietnia 1973 r.
Z zasobu AIPN

COFNIJ SIĘ